

-ONIS, NP llatí (derivat del comuníssim *Servilius*, i realment documentat en una inscripció de Nimes (CIL XIII, 3028), no en pot venir (*EntreDL* I, 50) puix que és *Cervelló* amb *ç*, comprovat per la *C*- constant i sense excepció en les quinze mencions dels Ss. IX-XIII, en què la *ç* sonava encara ben diferent de la *s* (*EntreDL* I, 17, 49, i mapa II, p. 108). Ha de venir, doncs, com ja va dir Rohlfs¹ d'una base antroponímica *CERVILIONE, derivada del NP CERVILIUS, pertanyent a la família de CERVIUS (Schulze, 234), *Cervidius*, *Cervonius*, *Cervinius*, *Cervarius* (Schu., 234, 416). Rohlfs cita a Itàlia derivats toponímics de *Cervilius*, *-one*; i dels altres membres de la família CERVIUS, en porta molts Skok (§ 78, cf. § 440).

Rohlfs sosté raonadament i amb moltes proves i¹⁵ exemples que en la toponímia de França, Castella etc., sovint els derivats en *-ONE*, fan un paper equivalent al dels en *-ANUM*, fins al punt que es pot sospitar que hi prengueren un valor substituït dels en *-ANUM* i *-ACUM* (tipus *Cornellà*, *Cervià*, *Estrac* etc.); en efecte: veiem²⁰ *Cornillon* al costat de *Corniliano* (a. 1268), *Pisançon* (Drôme) junt amb *PISANCIENUM* (Lot-et-G.), *Aiguillon* junt amb *Aguliano* (cat. *Agullana*, *Agullent*) (Skok, p. 32); *Montaillon* (Arieja i D-Sèvres) junt amb *Montaillac* (Lot-et-G.); *Montalieu* (Isère) i un *Montelias*²⁵ nos de 843 (Skok, p. 111), evidentment derivats de *MONTINIUS*, *-ANIUS*; *Saubion/Sauvian* (p. 135); *Servatione/Sarbazan* (134), *Quinson/Quinsac* (§ 266), *Ponsac/Ponsac* (§ 249), *Auliou/Aulbac* (§ 31), *Matignon* (Côtes du Nord) al costat de *Matignac* (Aveyron), *Loubejon/Loubejac* (§ 100). En un mot, prop de la meitat dels NLL en *-ANUM* i *-ACUM*, almenys en el Sud de França, tenen un duplicat en *-on*. Llavors el nostre *Cervelló* seria simpl. derivat toponímic de CERVILIUS (sense necessitat de postular un NP *CERVILIO(NE)).³⁵

Encara que hi ha NLL derivats de CERVIUS a tota la Romània, no n'hi ha gaires de CERVILIUS (cap, en el Sud de França) (Skok, § 78), mentre que són nombrosos els derivats de CALVILIUS (Schu., 133, 403, 454), i de tot el grup de CALVIUS (Skok, § 440), no sense⁴⁰ algun testimoni de *Carvilius* junt amb *Carvanus* (*Carvaignac*, Dordogne), *Carventus*, *Carvetanus* (Schulze, 533, 535).

Els noms en *CARV-*, però, són sens dubte cèltics, provinents del nom cèltic del cervo: ky. *carn* etc., correspondència del ll. *cervus*, segons les normes fonètiques i apofòniques indoeuropees (IEW, 576.29). De fet és en les fonts cèltiques on CARVILIUS està documentat: nom d'un rei del *Cantion* (> *Kent*) en Cèsar i en inscripcions britàniques i celtibèriques (cap a Aranda de Duero i Numància) (Holder, *Alic.Spr.* I, 821; i III, 1207). De manera que hi hauria bones raons per creure que CERVIUS i CERVILIUS fossin formes llatinitzades de les gàlriques *CARV-*; i per consegüent, també el nostre CERVILIONE > *Cervelló*. Hi hagi calc del cèltic o només estrictament itàlic, podem deixar-lo enlaire. En tot cas queda ben establert l'ètimon CERVILIONE de *Cervelló* (cf. art. *Crevillent*).

Altres NLL li fan companyia. Una estació de posta («mutatio») situada en el Delfinat provençal, hi apa-

reix en la forma *Mutatio Cerebelliaca*, en els itineraris romans;² com que són en llatí de baixa època, ja deuen presentar ultracorreccions de llatí vulgar tardà (segons el model de CERVELLU < CEREBELLUM); per tant cal admetre que això està per una forma real CERVILIACA, derivada del nostre CERVILIUS amb el sufix cèltic *-ACO-*.

Un CERVILIARIA deu haver existit en el Camp de Tarragona, car en el testament de l'arquebisbe de Tarragona, Hug de Rocabertí, a. 1171, entremig de NLL de la zona Reus-Tarr. (*La Boella* etc.), llega a l'Hospital tarragoní «residuum de censu de *Cirvillaria*» (Villan., *Vi.Lit.* XIX, 268.5 f). Tenim doncs en una zona no gaire llunyana al SO. de *Cervelló*, un altre derivat de CERVILIUS en *-ARIUS*, *-A*.

Altres és més probable que siguin noms succedanis del de la vila del Llobregat, o del llinatge de *Cervelló* i la seva casa nobiliària, que hem documentat ja (supra) des de 1182. Un personatge *Cervelló de Baleynd* que figura en un document vigatà de 1233 (CCandi, *Mi.Hi.Cat.* II, 433) semblaria indicar-nos que arriba a usar-se com a prenom o nom de fonts (una mica com *Barceló*, *Tarragó* i anàlegs).

A Orpessa el nom forestal «Monte de *Cervelló*» s'explica perquè pertanyia al Comte de C. (XXVIII, 174.2, 175.20). I suposo que el Mas i Font de *Cervelló*, de la Serra d'En Galceran (XXVIII, 161.7), uns 20 k. més al NO., deuen tenir una explicació semblant.

¹ VII° *Congresso di Sci. Onomastiche*, 1961, III, 483, reprès en els seus *Studien zur romanischen Namenkunde*, p. 16. — ² L'itinerarium Antonini, i el dels Pelegrins a Terra Santa (*It. Hierosolymitanum*, una mica posterior, p.p. Tobler (Holder, I, 991). Aquest la situa en el Dept. Drome, distr. de Dia, potser en te. de Montmeyran, «au passage de l'Écoutay»: o sigui en una zona d'evolució romànica ràpida, com el francoprovençal.

Cerver, V. Puig-cerver

CERVERA

Nom de diversos municipis catalans: 1) *Cervera de la Marenda* (Vallespir), cantó d'Argelers; 2) *Cervera de Segarra*; 3) *Cervera del Maestrat* (Baix Maestrat).

PRON. POP.: 1) *sərbèrə*, oït a Llançà (1958), Oms (1959) i Ortafà; 2) *sərbèrə*, a Freixenet de Segarra (Casacuberta); gentilici: *sərbərtins* (id.).

DOC. ANT. 1) CERVERA de la Marenda: *Cervaria* S. I (Pomponi Mela, Ll. II, Cap. vi),¹ *Cervera* 1383 (Alart, *Not. hist. comm. Rouss.* I, 174),² 1395 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 530). Mencions addicionals citades per Ponsich (*Top.*, 35): *Cervera* c. 1155, *port de Cervera* 1383, *vayl de Cervera* id., *eccl. S. Salvatoris de Cervaria* 1384, *Sent Salvador de Cervera* 1472, *Cervera* 1479, 1502, 1582, *cala de Cervaria* 1504, *ecclesia ruralis de Serveria* 1582, *mons de Cervaria* 1700.³

2) CERVERA de Segarra: *Cervaria* 1056 (Marca, 1109), *Ceruera* 1060 (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 8), *Cer-*